

Orfické zlomky

Diels-Kranz 1 B

B 1 = Platón, Filébos 66c

“Šestým pak rodem”, praví Orfeus, “ukončíte řád písňe”. Však se zdá, že i tato naše řeč je ukončena šestým úsudkem.

B 2 = Platón, Kratylos 402bc

Také Homér mluví o Ókeanu jako o původci bohů a o Tethydě jako o jejich matce (Ílias XIV,201) a myslím, že i Hésiodos (Theogonie 337). Praví pak kdesi i Orfeus:

Ókeanos krásně proudící dal počátek sňatkům.

Tethydu za choť si vzal, svou sestru ze stejné matky.

B 3 /1 = Platón, Kratylos 400bc

Někteří totiž říkají, že tělo (*sóma*) je hrob (*séma*, znak) duše, jako by v přítomné době byla pohřbena; ale také proto, že duše prostřednictvím těla projevuje (*sémainei*, označuje) vše, cokoli projevuje. Proto je prý tělo správně zváno *séma* [znak, pomník, hrob]. A jak se mi zdá, pojmenovali tak tělo zejména stoupci Orfeovi, domnívajíce se, že duše trpí trest za to, zač je trestána, a že má tělo jako ohradu, aby byla držena ve vazbě (*sózétai*), na způsob vězení. Je tedy tělo, jak se vskutku jmenuje, vazbou (*sóma*) duše, dokud duše nezaplatí svou pokutu. Není tedy potřeba měnit ani jedno písmeno.

B 3 /2 = Filoláos B 14 in: Kléméns Alex., Stromata III, 17 ,1 (př. Černušková a Pilátová)

Je vhodné připomenout i Filoláova slova. Tento Pýthagorův žák říká:

„I staří theologové a věštcí dosvědčují, že duše je připoutána k tělu za trest, je v něm pohřbena jako v hrobě.”

Cf. Filoláos B 15.

B 4 = Platón, Ústava II,6; 363cd (= Músaíos A 5a)

Músaíos, mladší než tento [Eumolpos], jeho syn, dávají spravedlivým ještě skvělejší dary bohů: ve svém výkladu je totiž přivádějí do Hádu, kladou je tam na lenošky a připravují jim

hostinu zbožných; líčí, kterak tam ozdobeni věnci tráví již všecken čas popíjením, neboť podle jejich názoru je patrně nejkrásnější odměnou za dokonalost věčné pití. A další zase mluví o ještě hojnějších odměnách od bohů, neboť tvrdí, že po zbožném muži, který dodržuje přísahu, zůstávají na zemi synové jeho synů a celý rod. Takovými a podobnými výklady tedy oslabují spravedlnost, kdežto bezbožníky a nespravedlivé zase v Hádu zahrabávají do jakéhosi bahna, nutí je přenášet vodu v sítu – a vyvolávají o nich špatné mínění už i zaživa.

B 5 = Platón, Ústava II,7; 364e-365a

Mají i hromadu knih Músaiových a Orfeových, potomků Selény a Mús. Podle nich konají oběti a získávají k tomu jednotlivce i celá města, jako by se osvobození a očištění z bezprávných činů dělo pomocí obětí a radostných her, a to jak ve prospěch živých, tak mrtvých. Obřady nazývají zasvěcováním a ty nás prý zbavují všeho zlého [od podsvětní moci?], zatímco na ty, kdo oběti nevykonávají, čekají hrůzy.

B 5a = Platón, Zákony II; 669d

Když však lidští skladatelé takové věci [hlasy lidí a zvířat, mužů a žen, svobodných a otroků] mohutně proplétají a nesmyslně míchají dohromady, zavdávají příčinu k výsměchu od těch lidí, o kterých Orfeus říká, že dosáhli vrcholu vkusu.

B 6 = Platón, Zákony IV; 715e-716a

Bůh, jenž podle dávného výroku drží ve svých rukou počátek, dovršení i střed všeho, co je, kráčí přímo, když podle přirozenosti koná svou okružní dráhu. Stále jej provází Diké [Spravedlnost], trestající ty, kdo opouštějí zákon boha; kdo však chce být šťasten, drží se jí a provází ji, pokorný a naplňující řád. Kdo se však nadme pýchou, když si zakládá buď na penězích, na počtách nebo je snad ve své duši rozpalován krásou těla spolu s mládím a nerozumností, jako by nepotřeboval vládce ani žádného vůdce, nýbrž byl schopen vést i jiné, ten zůstává osamocen bez boha. A když tak zůstane a přibere k sobě ještě jiné takové lidi, křepčí, uváděje zároveň všechno ve zmatek. Mnozí lidé se dlouho domnívají, že to je znamenitý člověk, avšak po nedlouhé době zaplatí Spravedlnosti nevhodnou pokutu a zničí do základů sebe, svůj dům i město.

Viz Pseudo-Aristotelés, De mundo 7 = fr. 21a.2 Kern:

Zeus je hlavou a středem i dovršitelem všeho.

B 6a = Platón, *Zákony VIII*; 829de

Nikdo se nemá opovážovat zpívat píseň neschválenou, kterou by neposoudili strážcové zákonů, ani kdyby byla líbeznější než zpěvy Thamyrovy a Orfeovy, nýbrž přípustné jsou pouze skladby, které byly uznány za posvátné a věnovány bohům, jakož i skladby mužů dobrých, které někoho haní nebo chválí, a o kterých bylo uznáno, že to činí náležitě.

B 7 /1 = Platón, *Symposion* 218b

[Alkibiadova opilecká řeč o svádění Sókrata:] Vždyť vy všichni jste zasaženi šílenstvím filozofa [Sókrata] a bakchickým vytržením! Proto to všichni uslyšíte; však mi odpustíte jak to, co jsem tehdy dělal, tak i to, co nyní říkám. Ale sluhové, a je-li zde někdo jiný nezasvěcený a nevzdělaný, zavřete si uši hodně velikými vraty!

B 7 /2 = Pseudo-Iústinos, *Cohortatio ad gentiles* 15c5 Morel = fr. 245,1 Kern

Promluvím, ke kterým se sluší; vy nečistí, zavřete dveře!

B 8 = Platón, *Tímaios* 40de

Mluvit o ostatních daimonech [bozích] a poznat jejich původ je však nad naše síly. Je třeba věřit těm, kteří o nich již dříve vykládali, kteří byli, jak tvrdí, potomky bohů a snad tedy dobře znali své předky. Vždyť dětem bohů nelze nevěřit, ani když mluví bez pravdě podobných a nutných důkazů, ale říkají, že vypovídají o dějích svých rodin. Musíme jim věřit, řídíce se platným obyčejem. Původ oněch bohů je podle nich takový, jak nyní vyložíme:

Ze Země (*Gé*) a z Nebe (*Úranos*) povstaly děti Ókeanos a Téthys, z nich pak Forkys, Kronos a Rhea a po nich ostatní jejich sourozenci; z Krona a Rhey pak Zeus, Héra i všichni jejich příbuzní, jak je známe z vyprávění; nakonec ještě zase jejich potomci.

B 9 /1 = Aristotelés, *Metaphysica* XII, 6; 1071b26

Toto by ovšem bylo nemožné podle řečí theologů, podle nichž [vše?, svět?] vzniká z noci, i podle fyziků, kteří tvrdí, že všechny věci byly pospolu (*Anaxagorás B 1*). Vždyť jak by se to pohybovalo, kdyby nebyla nějaká příčina uskutečnění?

B 9 /2 = Aristotelés, *Metaphysica* XIV,4; 1091b4

Staří básníci mluví podobně, [že jedno je principem,] pokud kralování a vládu nepřipisují dřívějším [božstvům], tedy Noci a Úranovi [Nebi] nebo Chaosu nebo Ókeanovi, nýbrž Diovi.

B 10 = Aristotelés, *Metaphysica* I,3; 983b27

Někteří předpokládají, že takto [jako o prvotnosti vody] o přirozenosti také smýšleli už theologové velice dávno před námi. Otcem vznikání totiž učinili Ókeana a Téthys (B 2) - a vodu, při které bohové přísahají, kterou oni básníci nazvali Styx. Nejtihodnější je totiž to, co je nejstarší; přísaha je velice ctěná. Jestli je takové mínění o přirozenosti původní a staré, to by bylo těžké zjistit, ale stačí, že se prý o první příčině takto vyjádřil Thalés.

B 10a = Aristotelés, *De generatione animalium* II,1; 734a16

B 11 /1 = Aristotelés, *De anima* I,5; 410b22

„(...) v takzvaných orfických verších se totiž říká, že duše přichází z vesmíru při vdechování, nesená větry.“

B 11 /2 = Filoponos, *In Aristotelis libros de anima comm.* p. 186,24

B 11 /3 = Aelianus, *Varia historia* VIII,6

B 11 /4 = Tatianos, *Oratio ad Graecos* 41,1; p. 42,4

B 12 /1 = Damaskios, *De principiis* 124 (I,319,8 Ruelle)

B 12 /2 = Damaskios, *De principiis* 123 = 60 K. (316,18 Ruelle)

B 12 /3 = Achilleus Tatios, *Isagoga excerpta* 4,42; p. 33,17 Maass

B 13 /1 = Damaskios, *De principiis* 123 (I,317,15 Ruelle)

B 13 /2 = Athénagorás, *Legatio sive Supplicatio pro Christianis* 18,3; p. 20 Schw.

... Orfeus pak první našel jména [bohů] i jejich původ... a založil pravdivější teologii. ... Voda byla totiž podle Orfea počátkem veškerenstva, z vody se pak usadilo bahno a z obou se zrodilo zvíře, drak, který měl narostlou lví hlavu, uprostřed však měl tvář boha, jménem Héraklés i Čas. Tento Héraklés zplodil nadmíru veliké vejce, jež, jsouc plné, se pod tíhou ploditele působením tlaku rozlomilo ve dvě. Tak se jeho horní část stala Nebem, co však bylo dole, stalo se Zemí. Povstal bůh s jaksi podvojným tělem. Když se pak Nebe spojilo se Zemí, zplodilo ženy, totiž Klóthó [Předoucí], Lachesis [Úděl, Smrt], Atropos; dále pak storuké muže Kotta, Gýga, Briarea i kyklópy jménem Brontés [Hrom], Steropés [Blesk] a Argés [Zářící]. Nebe je spoutalo a uvrhlo do Tartaru, ježto se dovědělo, že děti svrhnu jeho vládu. Proto se Země rozhněvala a zrodila Títány:

Jinochy Nebešťany pak zrodila vládkyně Země,
které příjmením zvu též Títány,

neboť nad velkým hvězdnatým Nebem se těžce pomstíti měli.

[Vulgární etymologie od *tinein*, “mstím se, trestám”.]

B 14 = Pseudo-Démosthénés, c. Aristog. I,11

Orfeus praví, ... že Spravedlnost, sedíc vedle Diova trůnu, pozoruje vše lidské.

B 15 /1 = Marm. Par.; FGGrHist. 239 A 14; II,995

B 15 /2 = Themistios, Oratio 30; p. 422 Dind. = Orph. Argonautica 26

B 15a = Papyr. Berol. 44 (Berl. Klassikertexte V,1, 8) col. 1,1-7

B 16 = Apollónios Rhod. Argonautica I,494

B 17 = (I. G. XIV n. 638 Kaibel; Harrison–Murray, Prolegomena 661ff. Comparetti

Laminette Orfiche, Fir. 1910, p. 32)

B 17a = (B. C. Hell. XVII, 121; Harr.–Murr. 662. Comp. 37)

B 18 = (I. G. XIV, 641, 1; Comp. 1)

B 19 = (I. G. XIV, 641, 2; Comp. 21)

B 19a = Diels in Kleinerts Philotesia (Berl. 1907) 39; Comp. 43

B 20 = (I. G. XIV 642; Comp. 6)

B 21 = (Diels, Orphischer Demeterhymnus (Festschr. f. Gomperz) 1ff. Comp. 10)

B 22 = Kléméns Alexandrijský, Stromata V,49,3-4 (př. Matyáš Havrda)

Dodejme, že Epigenés ve spise *O básních Orfeových* v rámci výkladu o zvláštnostech Orfeovy mluvy uvádí, že výraz „ohnutými člunky“ znamená pluhy, „v osnovách“ znamená v brázdách, „nit“ znamená zrno, „Diovy slzy“ déšť, „Moiry“ fáze Měsíce ve třetí den, v patnáctý a za úplňku: jsou to tedy fáze světla, a proto o nich Orfeus říká, že mají „bílé šaty“. (4) Slovo „květno“ v řeči tohoto theologa označuje jaro, protože vše kvete; „nečina“ noc, protože vše odpočívá. „Gorgonina hlava“ Lunu, podle tváře na ní, „Afrodíté“ čas vhodný k setbě.

B 23 = Greek Papyri from Gurob edited by G. Smyly, Cunningham Memoirs n. 12, Dublin 1921 n. 1 M. Tierney Classic. Quart. 16 (1922) 77